

Data verzamelen zonder onderwijsdoel, stop ermee!

Marijke Erades, CED-Groep

Met enige verbazing las ik het onderzoek van het Kohnstamm Instituut over 'datagebruik in het onderwijs'. (klik op: <https://www.kohnstammstituut.nl/assets/ki1011.pdf>) Het staat er echt: 'Data niet altijd gemakkelijk toegankelijk voor leraren'. Maar waarom zou je dan nog data verzamelen? Het primaire doel daarvan is toch veranderingen aanbrengen binnen het onderwijsleerproces zodat je het maximale uit leerlingen kunt halen?

Waarom mijn verbazing? Je laat een timmerman toch ook geen kastje voor je timmeren als hij alleen maar gebruik maakt van zijn timmermansoog en zijn meetlat thuis laat...? Of: je laat je toch ook niet opereren door een chirurg die je niet aan de apparatuur legt, maar vertrouwt op je gelaatskleur?

Leerkrachten kunnen heel veel met hun 'kindermansoog' maar we weten allemaal wat de psychologische effecten zijn van beeldvorming zónder data erbij te betrekken. Denk aan kansongelijkheid door lage verwachtingen van leerlingen uit achterstandssituaties. Of aan het effect van het feit dat leerkrachten hun onderwijs altijd automatisch aan laten sluiten op de middenmoot, waardoor een zwakke groep altijd een zwakke groep blijft.

Het Kohnstamm-rapport meldt verder dat 'eigenaarschap en intrinsieke motivatie de belangrijkste voorwaarden zijn voor datagebruik door leraren. De motivatie om dat te gebruiken hangt samen met de overtuiging van leraren omtrent het nut om data te gebruiken.'

Onze ervaring is dat het leraren niet ontbreekt aan intrinsieke motivatie. Leraren zijn er immers altijd op gericht om zoveel mogelijk uit hun leerlingen te halen. Om hen verder te brengen in de maatschappij. Dáárom werken ze in het onderwijs.

De reden waarom leerkrachten moeite hebben met het duiden van data komt volgens ons voort uit het ontbreken van een 'een data-ondersteunende cultuur' waarin gebruik van data gestimuleerd wordt.

De belangrijkste stappen om te komen tot zo'n data-ondersteunende cultuur:

1. Stel een schoolambitie vast en houd hierbij rekening met de populatie; wat is het niveau waarop we leerlingen willen en moeten laten uitstromen?
2. Laat deze ambitie leidend zijn voor je onderwijskundig handelen; vertaal de schoolambitie terug naar de doelen op groepsniveau.
3. Leer leerkrachten de data te duiden in relatie tot de gestelde ambitie; wat moet ik nog doen om ervoor te zorgen dat mijn leerlingen uiteindelijk de schoolambitie halen?
Verzamel alleen data met betrekking tot een doel en geef zo sturing aan je handelen.
4. Laat de leerkrachten zich focussen op de beïnvloedbare aspecten van de onderwijsleersituatie, zoals leertijd, leerstofaanbod, klassenmanagement, didactisch- en pedagogisch handelen.
5. Borg deze cultuur; sta minstens twee keer per jaar stil bij deze stappen en laat leerkrachten dit proces binnen een bouw of in duo's met elkaar door maken. Zo leren ze van elkaar en ondersteunen ze elkaar.

Als leerkrachten leren sturen op ambities met behulp van data worden ze eigenaar van de inhoud van het onderwijs. Daarmee zet je ze goed in hun kracht: het geven van goed onderwijs. Zo kunnen leerlingen zich optimaal ontwikkelen. En dat is, zo is de cirkel weer rond, de reden waarom veel leerkrachten gekozen hebben voor hun beroep!

Marijke Erades, m.erades@cedgroep.nl